

Åpenbart et bevisst valg fra lovgiver

Kommunal Rapport 11.09.2023, Jan Fridthjof Bernt, professor emeritus ved Universitetet i Bergen.

Kan vi hente inn tilfeldige innbyggere for å oppfylle kravet til kjønnsmessig balanse når vi skal sette sammen ulike utvalg?

SPØRSMÅL: Jeg ser at Bernt har gitt svar angående [kjønnsmessig balanse «så langt det er mulig»](#).

Mitt spørsmål: Hva gjør det partiet eller listen som ikke har noen kandidater av det underrepresenterte kjønn utenfor kommunestyret heller? Kan de da hente inn tilfeldige innbyggere som samtykker til å stille på vegne av partiet/lista selv om de ikke er medlem av det?

SVAR: Utgangspunktet er her den generelle bestemmelsen i [kommuneloven § 7-5](#) andre avsnitt om krav til kjønnsmessig balanse i lister med forslag på kandidater ved valg til andre folkevalgte organer enn kommunestyret eller fylkestinget.

Dette kravet er som alminnelig regel ufravikelig. Det eneste unntaket er valg av medlemmer til formannskap eller fylkesutvalg, og av arbeidsutvalg for folkevalgte organer, der det sies i siste setning at disse reglene skal følges «så langt det er mulig».

Dette er da situasjoner der det følger av loven at de som velges, må være medlemmer av det organet som velger dem. Da gjelder heller ikke lovens regel ([§ 7-3 tredje avsnitt, bokstav c](#)) om at det er nødvendig med samtykke til å stille til valg fra de som velges til folkevalgte organer, idet det samtykket de tidligere har gitt til å ta imot valg til kommunestyre eller fylkesting, eller det organet som arbeidsutvalget utgår av, også må anses å gjelde valg til hhv. formannskap, fylkesutvalg eller arbeidsutvalg.

Unntaket fra kravet om kjønnsmessig balanse i listeforslaget gjelder ikke ved andre problemer, som for eksempel vansker med å finne gode nok eller villige kandidater av begge kjønn blant de som er valgbare.

Det betyr at kravet om kjønnsmessig balanse i listeforslag gjelder ubetinget der det viser seg at det rent faktisk ikke er mulig å finne personer som kan velges til andre folkevalgte organer enn de som er unntatt i loven.

Kravet i [§ 7-2 tredje avsnitt, bokstav c](#) om at den som velges, må ha «skriftlig samtykket til å stille til valg» betyr at det partiet som stiller liste, om nødvendig, må gå på leting etter villige kandidater fra det underrepresenterte kjønn, ikke bare utenfor kretsen av sine egne folkevalgte i andre verv, og ikke bare blant registrerte partimedlemmer. Hvis det ikke lykkes, kan partiet ganske enkelt ikke stille liste ved valg til det aktuelle organet.

Her vil det sikkert være ulike meninger om det er en urimelig regel eller et nødvendig grep for å sikre bredde og representativitet i folkevalgte organer. Men dette er åpenbart et bevisst valg fra lovgiver.